

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:2010/17 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı:2013/89

Karar Günü:28.5.2013

R.G. Tarih-Sayı:29.06.2013-28692

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Millet Partisinin 2009 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Millet Partisinin 2009 yılı kesin hesabının ilk incelemesi sonucunda, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, 28.5.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Millet Partisinin, Anayasa Mahkemesine verdiği 2009 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren Raportör Zekeriya AYDIN tarafından hazırlanan esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde, Partinin 2009 yılı gelirleri toplamının 152.055,29 TL, giderleri toplamının 139.043,98 TL olduğu ve 13.011,31TL TL'nin nakit mevcudu olarak 2010 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

Parti Genel Merkezi ve il örgütleri kesin hesapları Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca 13.6.2010 gün ve 241 sayı ile kabul edilerek onaylanmıştır.

Millet Partisinin 2009 yılı birleşik kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu haliyle partinin 2009 yılı birleşik kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kayıtlarına göre, Partinin 57 il, 374 ilçe ve 497 beldede teşkilatı bulunmaktadır.

Parti yetkililerince sunulan birleştirilmiş kesin hesap cetvelinde, Adıyaman, Ağrı, Aydın, Balıkesir, Bitlis, Burdur, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Kastamonu, Kahramanmaraş, Nevşehir, Niğde, Ordu, Sakarya, Sivas, Şanlıurfa, Van, Yozgat, Zonguldak, Karaman, Kırıkkale, Bartın, Ardahan ve Karabük olmak üzere toplam 28 ilin gelir ve giderinin olmadığı belirtilmiştir.

Partinin faaliyetini sürdürdüğü Genel Merkez, il, ilçe ve beldeye ait yerlerin kira ve mülkiyet durumu ile 2009 yılı aylık/yıllık kira tutarlarının tablo olarak belirtilmesi ve 28 il örgütünde yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye vb.) nasıl karşılandığının belgeleriyle birlikte açıklanması istenmiştir.

Parti yetkilileri, "Partimizin Ankara'da bulunan Genel Merkez Binası dışında taşınmaz mal varlığı mevcut değildir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının görüş ve açıklamaları doğrultusunda (Ekte sunulan belge fotokopisi) Parti İl, İlçe ve Belde teşkilatlarının kullandıkları büroları, büyük ekseriyetle parti yöneticilerimize ait ikamet ettikleri adresleri ve çalışma bürolarından oluşmaktadır. Parti teşkilatına ait müstakil büro olmadığından, parti teşkilat kademesinin kira gideri de olmamaktadır. Bunun dışında kalan teşkilat kademelerinin kiralari V.U.K. ve Gelir Vergisi Genel Tebliği çerçevesinde kiralayanın banka hesapları veya Posta Çekleri hesaplarına ödeme yapılmaktadır. Kiralara ait Muhtasar Beyan Vergileri de mahallin vergi dairelerine ödenmektedir.

Siyasi Partiler Kanununda parti il ve ilçe teşkilatlarının giderlerinin tanzim ve detaylandırılmalarına dair bir hüküm ve istek bulunmadığından bu güne kadar gider kalemlerinin detaylandırılması yapılmamıştır. Bu konuda her siyasi parti yetkilisi kendi yorumunca bir düzenleme ile hesap bildirimlerini yapmışlardır. Bundan böyle denetimlere ve raporlara kolaylık sağlamak amacıyla arzu edilen detay bilgileri Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Raportörleri ve Siyasi Parti Yetkilileri ile yapılan toplantıda mutabakat sağlanan şekilde tanzim edilecektir. Gerçekçi olmak gerekir ki, Millet Partisinin 900 ü aşan teşkilat kademelerinin bir hamlede sorgulanıp gerekli dokümantasyonu, tayin edilen bu kısa süre içinde oluşturmak imkan ve gücünden mahrumuz.

Birleştirilmiş Kesin Hesap tablosunda yer alan 28 il teşkilatının yönetimlerince beyan edilen gelir ve giderine rastlanmamıştır. Genel yönetim giderlerine dahil edilebilecek parti tüzel kişiliğine ait her hangi bir gelir ve gider belgesi de beyan edilmemiş ve mevcut değildir. Söz konusu teşkilat kademelerinin kiraladıkları bir bürosu da yoktur.' şeklinde cevap vermişlerdir.

Partinin faaliyetini sürdürdüğü Genel Merkez, il, ilçe ve beldeye ait yerlerin kira ve mülkiyet durumunun bildirilmesi ile 2009 yılı aylık/yıllık kira tutarlarının tablo olarak belirtilmesi ve kiralanan yerlere ait ödemelerinin nasıl yapıldığının bildirilmesi istendiği halde, parti yetkilileri genel merkez binasının partiye ait olduğu ve başka bir taşınmazının bulunmadığını belirtmişler, il, ilçe ve beldeye ait yerlerin kira ve mülkiyet durumu ile 2009 yılı aylık/yıllık kira tutarları ve yönetim giderlerinin nasıl karşılandığı konusunda bilgi vermemişlerdir.

Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri Genel Merkez, il, ilçe veya belde başkanlıklarına ait binaların ya kendi mülkü veya kira olması gerekir. Şayet parti yetkililerine ait binalarda siyasi parti faaliyette bulunuluyor ise (il, ilçe veya belde teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

Partinin il, ilçe ve belde örgütleri faaliyette olduğuna göre, bu yerlerin en azından yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye vb.) olması gerekir. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesindeki bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzel kişiliğinin adına elde edileceği ile aynı Kanun'un 70. maddesindeki bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliğinin adına yapılacağı hükmüne aykırı davranılmıştır.

Mahkemeye istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin (c) fıkrasına istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezinin gelirleri 13.338,45 TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 6.875 TL'si aidat geliri, 4.400 TL'si bağış ve 2.063,45 TL'si önceki yıldan devreden kasa ve banka mevcudundan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezinin 2009 yılı muhasebe kayıtlarının tutulduğu yevmiye ve defteri kebir mevcut olup, söz konusu defterler Çankaya İlçe Seçim Kurulu tarafından 15.12.2009 tarihinde mühürlenmiş ve onaylanmıştır.

Parti Genel Merkezinin 2009 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2-İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin gelirleri 138.716,84 TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 33.927,4 TL'si aidat geliri, 101.341,67 TL'si bağış, 320 TL'si diğer gelir ve 3.037,77 TL'si ise önceki yıldan devreden kasa ve banka mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütleri 2009 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B-Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezinin 2009 yılı genel giderleri 4.233,37 TL olup, 2010 yılına devreden kasa ve banka mevcudu ise 9.105,08 TL'dir.

Genel Merkezin 2009 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilen konular dışında, giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri '*Belgelendirme*' kavramıdır. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde '*Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır*' şeklinde tarif yapılmış ve '*Fatura Kullanma Mecburiyeti*' başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un '*Makbuz Mecburiyeti*' başlıklı 236. maddesinde, '*Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir.*' denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237. maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun'un '*Gider Pusulası*' başlıklı 234. maddesinde ki, '*Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura

Esas sayısı:2010/17 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı:2013/89

hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir.' hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Kanun'un 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş bin liraya kadar olan (2009 yılı için 58,65 TL) harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli ve kanıtlayıcı bir belgeye dayanması gerekmektedir.

2820 sayılı Kanun'un 70. maddesinde, '*Bir siyasi partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır*' ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, '*Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir*'; 76. maddesinde ise '*Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir*' hükümleri yer almıştır.

25.2.2011 günlü, 27857 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a 18.4.2013 gün ve 28622 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 6456 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 54. maddesiyle 2820 sayılı Kanun'a eklenen geçici madde 19 ile, 6111 sayılı Kanun'un 74. maddesinde yapılan değişikliklerin anılan değişikliklerin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Anayasa Mahkemesi tarafından sonuçlandırılmamış denetimler hakkında da uygulanacağı şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Aşağıda gösterilen telefon harcamaları 213 sayılı Kanun'daki belge aslı olmadan yapılmıştır. 213 sayılı Kanun'a göre düzenlenmiş belge aslı olan fatura olmadan ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

213 sayılı Kanun'da Belirtilen Belgeler Olmadan Yapılan Ödemelere Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Belge türü	Tutar
24.2.2009/10	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	143,2
24.3.2009/20	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	129,8
30.3.2009/24	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	64,27

Esas sayısı:2010/17 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı:2013/89

21.4.2009/28	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	211,9
26.5.2009/32	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	196,1
23.6.2009/38	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	132,7
21.7.2009/42	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	126,3
21.8.2009/48	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	134,20
23.9.2009/55	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	116,4
23.11.2009/76	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	103,4
22.12.2009/80	Telefon faturası bulunmamaktadır.	Bankanın müşteri hesap ekstresi	178,4

Toplam".....1.536,67

Parti yetkilileri, 'T.C. Ziraat Bankası Meclis Şubesinde bulunan 4022680 6001 hesap numaralı, TR33 0001 0009 0304 0226 8060 01 KAN numaralı hesap Millet Partisi Genel Başkanlığı adına tahsis edilmiştir. Bu hesapta işlem gören bütün paralar Millet Partisi Genel Merkezine aittir. Millet Partisi Genel Başkanlığına ait olan 0532 236 77 26 numaralı telefonun tahakkuk eden faturalarının parti hesabından otomatik ödenmesi için verilen talimat doğrultusunda banka hesabından tahsil edilmektedir. Yapılan ödemelerin 0532 236 77 26 numaralı telefon firmasından faturasına ait olduğu banka ekstrasında görülmektedir. Detay bilgiyi içeren fatura aslının Türkcell firması tarafından adi posta ile gönderilmiş olmasından zayiata uğramış, bu konuda Türkcell firmasından istenen yeni faturalar henüz ulaştırılamamıştır. Faturaların 0532 236 77 26 numaralı telefona ait olduğu bilgisi banka ekstra dökümünde yazmaktadır. Kaldı ki 2820 sayılı yasanın 74 üncü maddesine (6111 sayılı yasa) eklenen fıkırdaki "Siyasi partiler harcamalarını fatura, fatura yerine geçen belgeler ile bu belgelerin temin edilmesinin mümkün olmadığı hallerde harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip olmak şartıyla diğer belgelerle tevsik ederler..." denilmektedir.' şeklinde cevap vermişlerdir.

Telefon ödemelerine ilişkin faturalar bulunmamaktadır. Faturalar istendiği halde gönderilmediği gibi bu ödemelerin parti adına yapıldığını kanıtlayan belgelerde sunulmamıştır.

2820 sayılı Kanun'un 70. maddesinde, beş milyon (2009 yılı için 58,65 TL) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli ve kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Alınan hizmet bedeli karşılığı 213 sayılı Kanun'a uygun düzenlenmiş belge olmadan kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

213 sayılı Kanun'a uygun olarak düzenlenmiş fatura gibi kanıtlayıcı belgeler olmadan telefona ilişkin yapılan 1.536,67 TL tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin 2009 yılı giderleri 134.810,61 TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 129.943,23 TL'si genel giderler, 1.887 TL'si demirbaş giderleri ve 2.980,38 TL'si diğer giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2010 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 3.906,23 TL'dir.

Parti il örgütlerinin 2009 yılı kesin hesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

D- Parti Mallarının İncelenmesi

Partinin 2009 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, 2009 yılı içinde edindiği 1.887 TL tutarındaki taşınır malın 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Millet Partisinin 2009 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

1- Partinin 2009 yılı kesin hesabında gösterilen 152.055,29 TL gelir, 139.043,98 TL gider ile 13.011,31 TL kasa ve banka devrinin Hazineye irad kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak parti amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen **1.536,67** TL karşılığı Parti malvarlığının, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 75. ve 76. maddeleri gereğince Hazineye gelir kaydedilmesine,

3- Mahkemeye istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin (c) fıkrasına istinaden gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

28.5.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili

Üye

Üye

Esas sayısı:2010/17 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı:2013/89

Serruh KALELİ

Mehmet ERTEN

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Üye

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Zehra Ayla PERKTAŞ

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Üye

Üye

Burhan ÜSTÜN

Engin YILDIRIM

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Üye

Üye

Hicabi DURSUN

Celal Mümtaz AKINCI

Erdal TERCAN

Üye

Üye

Üye

Muammer TOPAL

Zühtü ARSLAN

M. Emin KUZ